

РЕЦЕНЗИЯ

от

ДОЦ. Д-Р МИГЛЕНА ИЛИЕВА БАЛЧЕВА-ЕНЕВА, Д.М.

МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна

Заместник декан на Факултет по дентална медицина

**Ръководител УС „Орална патология, дентална алергология и
физиотерапия“**

към катедра „Консервативно зъболечение и орална патология“

**Член на научно жури съгласно Заповед № Р-109-313/21.07.2025 г. на
Ректора на Медицински университет – Варна**

относно дисертационен труд на тема

**„Връзка на пародонталния статус и пародонталната инфекция с
коронарната болест“**

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

Област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт

Професионално направление: 7.2. Дентална медицина

Докторска програма: Терапевтична стоматология

Автор на дисертационния труд: Атанаска Атанасова Няголова

Форма на докторантурата: редовна форма

**Катедра: „Пародонтология и дентална имплантология“, Факултет по дентална
медицина, МУ – Варна**

Научен ръководител: Проф. д-р Стефан Василев Пеев, д.м.н.

ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПРОЦЕДУРАТА И ДОКТОРАНТА

Представеният на електроен носител комплект материали е в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, чл. 69 на Правилника за развитие на академичния състав в МУ – Варна, и включва:

1. Заповед № Р-109-466/03.11.2020 г. за зачисляване и заповед за смяна на темата № Р-109-369/04.11.2024 г.;
2. Европейски формат на автобиография;
3. Копие от диплома за завършено висше образование с образователно-квалификационна степен „Магистър“;
4. Протоколи от проведени изпити за докторски минимум – по специалността и по чужд език;
5. Препис-извлечение от протокол №123/15.07.2025 г. от заседанието на КС с положително решение за готовност за защита;
6. Заповед № Р-109-313/21.07.2025 г. за отчисляване с право на защита;
7. Декларация за оригиналност;
8. Списък с публикациите, свързани с темата на дисертационния труд;
9. Копия на публикациите по дисертацията;
10. Дисертационен труд;
11. Автореферат;
12. Декларация за достоверност на данните и за регистрирани научни профили;
13. Декларация за регистрирани научни профили;
14. Справка за сходство;
15. Справка за регистрирани научни профили.

Биографични данни на докторанта

Д-р Атанаска Атанасова Няголова е родена на 31.07.1987 г. в гр. Шумен. През 2006 г. завършва ГПЧЕ „Н. Й. Вапцаров“ в гр. Шумен, а през 2013 г. се дипломира като магистър – лекар по дентална медицина в МУ – Варна (диплома №003555). От 2019 г. д-р Няголова работи като асистент в катедра „Пародонтология и дентална имплантология“ при ФДМ, МУ – Варна и участва в преподаването по дисциплината „Пародонтология и ЗОЛ“ на български и английски език.

АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Актуалност на темата

Представеният ми за разглеждане дисертационен труд е с интересна и актуална тема, както в научен, така и в практико-приложен аспект. Изследвани са две хронични заболявания със социална значимост – коронарна болест на сърцето и пародонтит, както и възможната връзка между тях. Сърдечно-съдовите заболявания (ССЗ) засягат голям процент от населението и са водеща причина за смъртност в световен мащаб. В основата им стои атеросклерозата, която постепенно агравира и може да доведе до инфаркт на миокарда, мозъчен инсулт, гангрена на крайници и др. Пародонтитът от своя страна е плаково-индуцирано възпалително-деструктивно заболяване, също с висока заболяемост, което е причина за ежедневни множествени епизоди на транзиторна бактериемия. Пародонтопатогените могат допълнително да мигрират и през храносмилателния тракт или по нервен път, с което да окажат далечно въздействие.

Идеята за връзка между пародонталната инфекция и сърдечно-съдовите заболявания е отдавна дискутирана. Тя има противници, но все повече са тези, които считат пародонтита за независим рисков фактор за развитието на атеросклероза и респективно ССЗ. Ето защо, резултатите от такъв дисертационен труд, доказващи причинно-следствената връзка между двете заболявания, могат да ни обогатят теоретично и да доведат до промяна в подхода за профилактика и лечение на двете заболявания.

Характеристика на структурата на дисертационния труд

Дисертационният труд на д-р Няголова е структуриран според изискванията на Правилника за академичното развитие в МУ – Варна. Състои се от 173 стандартни страници и е онагледен с 29 таблици, 44 фигури и 5 приложения. Библиографската справка съдържа 392 литературни източника, от които 3 на кирилица и 389 на латиница; 90 (23%) от тях са от последните 10 години.

Познаване на проблема

Въведението е информативно и обширно и ни насочва към проблема. Литературният обзор представя наличната информация по избраната тема за пародонталната инфекция и коронарната болест на сърцето, като акцентите са върху етиологията и патогенезата на пародонтита (бактериални комплекси, еволюция на пародонталното възпаление, възпалителни клетки, цитокини и ензими) и

патофизиологичните изменения при коронарна болест. Обстойно са описани характеристиките на основните пародонтопатогени от червения и оранжевия комплекс – *Porfiromonas gingivalis*, *Tannerella forsythia*, *Treponema denticola* и *Aggregatibacter actinomycetemcomitans*. Специално внимание се обръща на влиянието на пародонтита върху различни състояния и системни заболявания – бременност, болест на Алцхаймер, ХОББ, метаболитни нарушения, рак в храносмилателната система, коронарна болест. Анализът на обзора насочва към необходимостта от доказване на причинно-следствената връзка между пародонтит и коронарна артериална болест за подобряване на профилактичните и лечебни подходи.

Цел и задачи

Целта на разработката е да се установи връзката между пародонталната инфекция и тежестта на коронарната симптоматика при пациенти с коронарна болест на сърцето. За постигането ѝ са поставени **3 задачи**, които са умело подбрани и напълно достатъчни.

Материали и методи

Собствените проучвания д-р Няголова извършва върху 199 пациенти на възраст между 45 и 64 години с налични естествени зъби и преминали селективна коронарна ангиография. Сред критериите за изключване от групата са данните за ревматоиден артрит.

Изследванията са проведени в отделение „Втора клиника по кардиология – инвазивна“ към УМБАЛ „Св. Марина“ към Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – гр. Варна.

На всеки пациент, отговарящ на критериите и подписал информирано съгласие за извършване на манипулациите, са взети кръв и урина за стандартни изследвания и е направена е ЕКГ. За изпълнение на задача 1 е попълнена пародонтална карта, съдържаща данни от отчетени плаков индекс по O’Leary, гингивален индекс по Ainamo & Bay и пародонтален статус. За изпълнение на задача 2 е взет материал (сборна проба) от пародонталните джобове за определяне наличието на пародонтопатогени чрез PET-тест. За изпълнение на задача 3 е извършена коронарна ангиография и е изчислен SYNTAX score I за оценка на комплексността на лезиите на коронарните артерии.

Резултатите са обработени с помощта на специализирани пакет Jamovi Statistical Software.

Резултати и обсъждане

Д-р Няголова установява по **първа задача**, че най-разпространеното сърдечно-съдово заболяване в групата, 2/3 от която са мъже, е ангина пекторис. По отношение на общия здравословен статус – налице е тенденция към наднормено тегло и затлъстяване, почти половината пациенти са пушачи, 1/4 са с диабет, а дислипидемията е умерено проявена. Пародонталното състояние е компрометирано – голяма част от пациентите са с тежък пародонтит и генерализирано гингивално възпаление. Резултатите потвърждават ролята на мъжкия пол, АХ, затлъстяването, диабета и тютюнопушенето като рискови фактори за развитие на атеросклеротични изменения. В унисон с последните концепции, пародонтитът, който се асоциира с всички тези заболявания и чието разпространение у нас е по-високо от средните глобални нива, също може да се определи като възможен независим рисков фактор за развитие на сърдечно-съдовите заболявания.

Резултатите по **втора задача** представят връзката между основните пародонтопатогени и показателите на пародонталната деструкция. Установява се наличие на *T. denticola* и *P. gingivalis* при повечето пациенти (съответно 88,9% и 80,9%) и на *A. actinomycetemcomitans* в едва 7,5% от тях. Най-висока е степента на замърсеност с *P. gingivalis*. Доказва се, че интензитетът на локалното възпаление се определя от количествената натовареност на общата микробна маса, докато нарастващото количество на специфичните, силно вирулентни видове *P. gingivalis* и *T. denticola* корелира с прогресирането на пародонтита. Находките потвърждават литературните данни.

Резултатите по **трета задача** доказват наличието на корелация в протичането на пародонтита и коронарното заболяване. С увеличаване на тежестта на пародонтита се задълбочават стенозата на коронарните артерии и съответно SYNTAX score I резултатът; подобна асоциация липсва с данните за коронарна тромбоза и дифузна болест. Интересна находка е установената корелация както между тежестта на коронарната стеноза и нивата на CRP и Тропонин I, така и между нивата на CRP и *P. gingivalis*. Информацията е съпоставима с тази от други проучвания и акцентира върху възможността *P. gingivalis* да въздейства освен като локален и като системен патоген.

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Целта и поставените задачи са изпълнени. Направените 12 извода са логично следствие от получените резултати.

Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Д-р Няголова разделя приносите на научната си разработка в 2 групи – с оригинален и потвърдителен характер. Смятам, че тази формулировка и самите приноси могат да бъдат приети.

Оценка на публикациите по дисертационния труд

Резултати от проведеното проучване са популяризирани чрез 3 публикации. Д-р Няголова е първи автор на 1 от публикациите.

Автореферат

Авторефератът от 81 страници е представен в подходящия обем. Той е правилно структуриран, добре онагледен и отговаря на отделните дялове на разработката.

Критични бележки и препоръки

Д-р Няголова се е съобразила с препоръките, които отправих на по-ранен етап от разглеждането на дисертационния труд. Забележките ми са две – фигура 8 не е коментирана в текста, а в таблица 14 данните биха могли да се представят и в процентни съотношения за по-голяма яснота. Приветствам стегнатото изложение на материала.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Д-р Атанаска Атанасова Няголова, докторант и асистент към катедра „Пародонтология и дентална имплантология“ на ФДМ – Варна е предоставила за становище завършен дисертационен труд, който отговаря на критериите за придобиване на образователна и научна степен „доктор“, заложи в Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в МУ – Варна.

Това ми дава основание за **положителна оценка и предлагам на уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на д-р Атанаска Атанасова Няголова в докторска програма по Терапевтична стоматология.

Варна

Изготвил становище:

25.08.2025 г.

(доц. д-р Миглена Илиева Балчева-Енева, д.м.)

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679